

Nr 122.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående inlösen av ett antal exemplar av vissa delar av ortnamnskommitténs arbete över ortnamn i Älvsborgs län; given Stockholms slott den 16 mars 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ekle-siastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst 2,250 kronor, för inlösen hos aktiebolaget Ljus av 150 exemplar av ortnamns-kommitténs arbete över ortnamn i Älvsborgs län, delarna VIII, XVIII och XIX.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

K. G. Westman.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16
mars 1917.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Westman anförde:

Inlösen av
vissa delar
av ortnamns-
kommitténs
arbete över
ortnamn i
Älvsborgs
län.

Hos Kungl. Maj:t anhöll aktiebolaget Ljus i en år 1910 ingiven skrift,
att för statsverkets räkning måtte inlösas ett antal exemplar, förslagsvis
150, av de på bolagets förlag dittills utkomna och framdeles utkommande
häftena av ortnamnskommitténs arbete rörande ortnamnen i Älvsborgs
län till ett pris, som med 25 procent understege priset i bokhandeln. Vid
nämnda tidpunkt hade av arbetet utkommit följande nio delar, nämligen:
II Ale härad, III Bjarke härad, IV Bollebygds härad, V Flundre härad,

X Redvägs härad, XI Vedens härad, XII Väne härad, XIII Vätle härad och XIV Ås härad.

Till stöd för berörda framställning anförde bolaget följande:

Genom kontrakt den 1 mars 1905 hade bolaget förbundet sig att utan ersättning av statsverket publicera ortnamnskommitténs arbete om Sveriges ortnamn. Bolaget hade därvid icke gjort sig beräkning på någon vinst utan till och med räknat med möjligheten av någon förlust. Men att denna skulle bliva så stor, som den nu vunnit erfarenheten visat, hade knappast varit möjligt att beräkna. Framställningskostnaderna för öfvermålade nio häften utgjorde 10.064 kronor 13 öre, under det att försålda exemplar inbringat allenast 3,990 kronor 6 öre. Förlusten uppginge alltså till 6,074 kronor 7 öre eller mer än 60 procent. Fördelad på de år, tryckningen pågått, uppginge förlusten till öfver 1,200 kronor per år. Visserligen hade bolaget ett stort antal exemplar i behåll, men någon avsevärd framtida avsättning å desamma kunde givetvis icke beräknas. Orsaken till detta ogynnsamma resultat vore i främsta rummet, att arbetet icke vunnit den spridning, som bolaget tänkt sig. Över enskildas inköp hade visserligen icke på förhand kunnat göras någon tillförlitlig beräkning. Dock syntes dessa inköp långt färre, än man haft anledning hoppas. Vad åter beträffade inköp för statens ämbetsverk, hade bolaget trott sig kunna räkna med en avsättning av minst ett par hundra exemplar. Direkt hos bolaget eller, såvitt bolaget hade sig bekant, genom bokhandel hade emellertid allenast 18 exemplar blivit inköpta av ämbetsverk. Det syntes bolaget dock uppenbart, att långt flera verk under sin ämbetsutövning skulle hava behov av denna uppslagsbok. Vidare ville bolaget erinra, att man vid beräkningen av omkostnaderna utgått från att arbetet för varje län skulle komma att omfatta i medeltal 40 ark. Det hade emellertid visat sig, att de redan utgivna nio häften av Älvsborgs län tagit i anspråk ej mindre än 89 ark; och ännu återstode elva häften av sagda län att trycka. Arbetets större omfång med det därav betingade högre priset torde också bidragit till den ringa omsättningen och på sådant sätt även till det ogynnsamma resultatet, liksom de större omkostnaderna naturligtvis medfört en större förlust.

Sedan ortnamnskommittén och statskontoret avgivit infortrade underdåniga utlåtanden i ärendet, föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1912 års riksdag, åttonde huvudtiteln, punkt 215, att på extra stat för år 1913 måtte anvisas ett belopp av 2,955 kronor för inlösen hos aktiebolaget Ljus av 150 exemplar av ifrågavarande nio häften av ortnamnskommitténs arbete över ortnamn i Älvsborgs län, och detta förslag vann riksdagens bifall.

Efter det ytterligare tre häften av ifrågavarande arbete, nämligen del VI Gäsene härad, del XV Nordals härad och del XVI Sundals härad, utkommit från trycket, anvisade riksdagen, i enlighet med Kungl. Maj:ts framställning i ärendet, på extra stat för år 1914 ett belopp av 1,632 kronor för inlösen av 150 exemplar av sistnämnda tre häften, och på liknande sätt anvisades för år 1915 ett extra anslag av 450 kronor för in-

lösen av ännu ett häfte av samma arbete, nämligen del XVII Tössbo härad.

I en till Kungl. Maj:t ingiven, den 15 december 1916 dagtecknad skrift har nu bolaget anfört följande:

Under åren 1914 och 1915 hade vidare tre delar av arbetet utkommit, nämligen: VIII Kullings härad, med åsatt bokhandelspris av 7 kronor, XVIII Valbo härad, med åsatt bokhandelspris av 5 kronor, och XIX Vedbo härad, med åsatt bokhandelspris av 8 kronor. Såsom av en bifogad tablå över utgifter och inkomster för dessa tre delar framginge, hade de dragit i framställningskostnader respektive 2,126 kronor 62 öre, 1,338 kronor 27 öre och 2,161 kronor 84 öre, eller sammanlagt 5,626 kronor 73 öre, medan nettoinkomsterna genom försäljning utgjort respektive 378 kronor, 307 kronor 50 öre och 510 kronor, eller sammanlagt 1,195 kronor 50 öre. *Bristen utgjorde alltså 4,431 kronor 23 öre*, eller mer än 78 procent av framställningskostnaderna. Tillika borde påpekas, att de sju senast utgivna delarna tillsammans innehölle 95 ark, vadan sammanlagda arkantalet för hittills utgivna sexton delar uppginge till 184. Ehuru arbetet, i vad Älvsborgs län anginge, ännu icke vore på långt när slutfört — ytterligare ett häfte, omfattande norra delen av Marks härad, föreläge dock i det allra närmaste färdigt — omfattade arbetet redan nu mer än 4 1/2 gånger det antagna genomsnittsomfånget för län.

Av det ovan sagda ansåge bolaget framgå, att de skäl, som förut kunnat åberopas för inlösen av exemplar utav delar av arbetet i fråga, i ytterligare skärpt grad föreläge beträffande delarna VIII, XVIII och XIX.

På grund av vad sålunda anförts hemställde bolaget om inlösen för statsverkets räkning av visst antal exemplar, minst 150, utav sistnämnda tre häften, vilka exemplar skulle, i likhet med vad för föregående häften gällt, tillhandahållas till 75 procent av åsatta bokhandelspris.

Infordrade utlåtanden i detta ärende hava avgivits den 4 januari 1917 av ornamnskommittén, som tillstyrkt bifall till ansökningsen, samt den 31 i samma månad av statskontoret, som hemställt om förslag till riksdagen att för ifrågavarande ändamål på extra stat för år 1918 anvisa ett belopp av 2,250 kronor.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har något belopp till inlösen av berörda publikationer icke tagits i beräkning. Vid bifall till de framställningar angående nya inkomster av skattemedel m. m., som Kungl. Maj:t den 9 innevarande mars på framställning av chefen för finansdepartementet beslutat avlåta till riksdagen, bliva emellertid erforderliga medel för ändamålet tillgängliga.

Då enahanda skäl, som åren 1912—1914 legat till grund för då beslutad inlösen av vissa delar utav ifrågavarande arbete, alltjämt synas vara för handen, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst 2,250 kronor, för inlösen hos aktiebolaget Ljus av 150 exemplar av ortnamnskommitténs arbete över ortnamn i Älvsborgs län, delarna VIII, XVIII och XIX.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Christer d'Albedyhll.